

13. Обрізан К.М. Вимоги до комп'ютерних тестових систем // Інформатизація освіти України: стан, проблеми, перспективи: 36. наук. пр. –Херсон, 2003. – 173 с.
14. Щолька Н.С. Гігієнічні принципи збереження здоров'я молодших школярів при систематичному навчанні на персональних комп'ютерах // Інформатика та комп'ютерно орієнтовані технології навчання: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: Педагогічна думка, 2001.
15. Практическая психология для педагогов и родителей / Тутушкина М.К., Хвостиченко Т.Б. и др. – Изд-во “Дидактика Плюс”, 2000. – 352 с.
16. Семенюк Н.В., Дорошенко Ю.О. Програмно-методичний комплект з екології людини // Проблеми сучасного підручника: 36. наук. праць. –К.: Педагогічна думка, 2003. – Вип. 3. – 344 с.
17. Суховірський О.В. Передумови використання комп'ютерної техніки в початковій школі: Навчальний посібник. – Хмельницький: Вид-во Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, 2003. – 24 с.

УДК 371. 25

О.В. Кохан

ДО ПРОБЛЕМИ ЗМІСТУ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ З ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Кожна система навчання іноземних мов певним чином відображається у засобах її реалізації. Основним із них вважається підручник. В останні роки в Україні розпочалась активна робота з підготовки електронних навчально-методичних комплектів із різних предметів, у тому числі з іноземних мов. Якщо у зарубіжжі електронні засоби навчання вже давно не вважаються новацією, то у вітчизняній педагогічній практиці вони системно використовуються ще досить рідко. А епізодичність у використанні не приносить очікуваного ефекту. Проаналізовані навчальні електронні продукти з іноземних мов, які з'являються на вітчизняному ринку і, можливо, деколи використовуються окремими вчителями і учнями, дозволили прийти до певних висновків. По-перше, ми не знайшли електронний диск, який надав би учневі цілісне уявлення про мову, яку він вивчає: в основному, змістом передбачено оволодіння учнями лексичним матеріалом з окремих тем (здебільшого початкового етапу вивчення мови), щоправда у деяких доробках уміщені окремі мікродіалоги з метою активізації вивченого матеріалу, завдання та ігри для здійснення контролю та самоконтролю за рівнем засвоєння тощо. По-друге, змістом, уміщеним на дисках, не передбачено сформувати в учнів мовні навички і мовленнєві уміння у чотирьох видах мовленнєвої діяльності. По-третє, у дисках відсутній методичний супровід як для вчителя, так і для учнів, що значною мірою унеможливує раціонально її використовувати. По-четверте, всі диски передбачені для використання у автономному режимі, оскільки вони “не прив'язані” до певного підручника чи посібника. А це також не сприяє її використанню на уроці як організованій формі навчання. Саме ці чинники змусили нас розглянути питання конструювання змісту електронних навчальних продуктів, провідне місце серед яких має належати електронним навчально-методичним комплексам.

Питання конструювання змісту електронних комплектів з іноземних мов ще не піднімалось у вітчизняній педагогічній науці.

У статті розглянемо проблеми, пов'язані з основними стратегічними напрямками конструювання змісту електронних навчально-методичних комплектів з іноземних мов, які обов'язково, з нашої точки зору, повинні враховувати автори цих доробків.

Електронний підручник з іноземної мови має свої особливості. Звичайно, у конструюванні його змісту обов'язково враховуються загально дидактичні чинники, оскільки вони є загальноприйнятими і властивими для конструювання змісту будь-якого підручника. Проте під час підготовки змісту електронного підручника з іноземної мови необхідно

обов'язково брати до уваги ще й особливі чинники, що впливають на його зміст. Насамперед, це основні положення методичної концепції, на засадах якої сконструйовано підручник. А вони, у свою чергу, логічно пов'язані з методичним підходом до вивчення іноземних мов, прийнятим у сучасній середній школі.

Сучасний етап розвитку міжнародних відносин, входження України у європейський і світовий простори вимагають певного перегляду усталених підходів до навчання іноземних мов. Іноземна мова розглядається як важливий засіб міжкультурного спілкування. А відтак, цей чинник зумовлює використання відповідних форм і методів роботи з метою оволодіння мовою. Разом із цим необхідно зазначити, що очікувані результати значною мірою залежать і від об'єктивних умов, у яких відбувається навчальний процес. У зв'язку з тим, що ці умови різні, а деколи мають досить значні розбіжності (те, що можливо зробити і досягти у міській школі, не завжди можна здійснити у сільській школі і т.п.), то й конструювати підручник потрібно у такий спосіб, щоб він був придатним для використання та ефективним у будь-яких умовах навчання, тобто був гнучким.

У сучасних умовах розвитку вітчизняної школи у сфері навчання іноземних мов відбуваються певні зміни. Відповідно до зазначених вище соціальних умов розвитку держави пріоритетним стає комунікативний підхід до оволодіння іноземними мовами. А це передбачає використання таких методів і форм навчальної діяльності, які забезпечували б активне формування в учнів мовленнєвих механізмів у різних видах комунікативної діяльності. Звичайно, нормативне мовлення можливе лише за умови засвоєння учнями відповідного обсягу мовного матеріалу (лексичного і граматичного), а також у результаті оволодіння фонетичним аспектом мовлення.

Умови сучасної загальноосвітньої середньої школи, у тому числі навчальний план, за яким на вивчення іноземної мови відводиться від однієї до трьох годин на тиждень залежно від етапу навчання, об'єктивно не можуть забезпечити високий рівень володіння мовою як засобом міжкультурного спілкування. За такої ситуації досить важливим завданням є здійснення відбору оптимального обсягу мовного матеріалу, який був би достатнім для досягнення мети і завдань, визначених програмою з іноземних мов для певного типу навчального закладу. Учні повинні оволодіти умінням спілкуватися в усній і писемній формах у межах окреслених програмою сфер спілкування. Здатність учнів усвідомлено сприймати усні й писемні тексти (висловлювання) – рецептивні види діяльності, а також створювати власні висловлювання в усній та писемній формах – продуктивні види діяльності, побудовані на вивченому мовному матеріалі, у межах визначених сфер спілкування є свідченням сформованості іншомовних умінь і навичок. Зазначимо, що ми недаремно наголошуємо на важливості становлення в учнів умінь і навичок іншомовного спілкування у визначених програмою сферах. Середня школа об'єктивно не може сформувати відповідні механізми спілкування на будь-які теми життєдіяльності. На це існує кілька причин. Основними серед них є обмежена кількість часу, відведеного навчальним планом на вивчення іноземної мови, і відсутність мовленнєвого середовища. У зв'язку з цим навчання здійснюється у межах тих сфер спілкування, які є найбільш характерними для життєдіяльності будь-якої людини. Передбачається також, що механізми спілкування, сформовані у межах окреслених тем і ситуацій, у разі необхідності людина зможе перенести на інші сфери, самостійно оволодівши відповідним лексичним матеріалом. А це зумовлює авторів передбачити у підручниках такі види діяльності, які формували б в учнів навички самостійної роботи з метою удосконалення іншомовних умінь, у тому числі й професійного іншомовного спілкування, після завершення курсу навчання у середній школі.

У зв'язку з цим, доцільно зазначити, що визначений статус іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування, безперечно, не означає для випускника середньої школи оволодіння абсолютно безпомилковим мовленням за тих умов функціонування цього предмета, про які йшлося вище. Цілком природно і об'єктивно, що у мовленнєвих висловлюваннях у більшій або меншій кількості будуть з'являтися помилки, або ж випускники будуть відчувати більші або менші труднощі у розумінні усних і писемних

текстів (висловлювань). Тут варто зазначити, що навіть у спілкуванні рідною мовою в учнів часто можна помітити окремі помилки, проте вони не перешкоджають розумінню змісту висловлювання. А тому природно, що і в іншомовних як усних, так і писемних висловлюваннях учнів можуть зустрічатися помилки, які також не порушують акту комунікації. Саме з таких, зазначених вище, позицій ми виходимо під час конструювання змісту електронного навчально-методичного комплексу з іспанської мови.

У науковій теорії та практиці існують різні моделі, що використовуються у конструюванні електронних підручників. Одні автори конструюють зміст, віддаючи переваги ідеям розвивального навчання, інші –методу проєктів тощо. Усі ці підходи цілком можливі для використання у процесі підготовки електронних підручників з іноземних мов. Проте, враховуючи індивідуальні пізнавальні стилі кодування і обробки інформації (візуальний, вербально-аналітичний, асоціативний, емоційний тощо), використання електронних підручників не повинно зводитися лише до презентації чудово оформлених малюнків, текстів, реєстрації правильних відповідей на запропоновані вправи і завдання; до виконання діяльності, пов'язаної із здійсненням самоконтролю за допомогою ключів, результатів роботи тощо. Кожний вид діяльності, передбачений змістом електронного підручника, має асоціюватися з певними психічними процесами, що властиві учню відповідно до його вікових особистостей. Саме з цих позицій необхідно підходити до підготовки змісту підручників. А відтак зміст кожного електронного підручника для учнів певної вікової категорії, звичайно, буде відрізнятися від іншого. Цей чинник варто враховувати авторам даного виду засобів навчання.

Так, електронний навчально-методичний комплект, призначений для навчання іспанської мови учнів загальноосвітніх навчальних закладів, містить завдання за допомогою яких учні навчаються співвідносити великі і малі літери іспанського алфавіту. На вміщеному у підручнику кросворді учні навчаються відшукувати засвоєні лексичні одиниці. Це завдання спрямоване на формування орфографічних навичок, а також сприяє розвитку пізнавальних інтересів учнів, їхньої уваги.

Електронний підручник може використовуватись як в індивідуальному навчанні, так і в умовах класно-урочної системи. Його слід також розглядати як засіб навчання, призначений для роботи учня у школі та дома.

При використанні електронного підручника учитель має змогу здійснювати контроль за всією діяльністю учнів, корегувати її, давати оцінку рівню засвоєння навчального матеріалу як кожним учнем окремо, так і всім класом.

Досвід доводить, що аналогічні підходи можна використовувати у створенні підручників навчання будь-якої іноземної мови, а окремі концептуальні положення можуть бути характерними і для електронних засобів у засвоєнні інших навчальних предметів. Зазначенне, на нашу думку, потребує подальшого дослідження.